

bestaende politisk Form. Der er det som bekendt en socialtisk Regering, der har bestaaet sin Prøve med Glans. Naar dette er Tilfældet i et Land, hvor Befolkningen staar paa et i alle Henseende højt Udviklingsstadium, saa maa man kunne sige sig selv, at der maa være nogen Mening i Galskaben — nemlig at anerkende de socialtiske Betragtninger. —

At det er »moderne« at være Socialist, kan paa sin Vis være sandt, forsaavidt som intet staar stille, hvad Udvikling angaar. Fuldkommen Enighed kan aldrig opnaas paa noget Punkt — heller ikke politisk — saalænge denne Verden bestaar. — Det maa staa klart for enhver, men man søger i nogen Grad at opnaa, hvad der er umuligt, for at skabe nogenlunde Levevilkkaar; — og hvem vil modsige, at den socialistiske Ide er røn i saa Henseende.

At den er vanskelig — for ikke at sige umulig — at føre ud i Praksis, det er en anden Sag; men derfor behøver man jo ikke at dømme den til Bæl og Band.

Derimod burde det være en Glæde for alle at slutte sig til og støtte et politisk Parti, der har den rønest af alle politiske Ideer som Forbillede. —

Vi har vore Mænd herhjemme som Socialismens Talsmænd. Uegennyttige Mænd, der er født og opvokset paa vore Øer, og som er parat til med Liv og Sjæl at føre Socialismen ud i vort Samfund. —

Naa, dette var et lille Side-spring — jeg maa komme tilbage til Fiskeren fra Sudero.

Han hævder, det er moderne at vælge socialistisk — og angriber i Flæng enkelte Punkter paa det socialistiske Program; dette taler imidlertid for sig selv. — Man kan, for at nævne et Eksempel, bedst bedømme om Fiskeren har nogen alvorlig Hensigt med sit Skrivi, naar man bemærker den Overfladiskhed og tilstræbte »Ironi«, hvormed han belyser Spørgsmaalet om en Arbejdsløshedskasse. — Hvis den Herre — om ikke her, saa ude i Verden — havde været bekendt med den triste Kendsgerning, hvorom saadan et Spørgsmaal drejer sig, vilde han vel næppe være saa kæphøj. — Han kan takke sin Gud for at han har sit Arbejde, som forhaabentlig ogsaa vil »adde hame«.

Jeg tvivler imidlertid om, hvorvidt han føler sig som en »adlet« med Hønsyn til de Forhold, han nu lever under som Fisker.

Jeg tager næppe meget Fejl i, at hvis han og flere var lidt mere moderne indstillet, saa vilde han have handlet og tænkt med lidt mindre »Slavenatur«; men derimod kræve sin Ret, saaledes at han kunde bestemme selv, hvad han vilde have for sit Slid — en ordinært Spiseseddel eller kontante Penge — (dette Punkt omtales ikke i Sandhedsbetragtningerne).

Saadan en moderne Fisker vilde man tage Hatten af for — for saadanne kunde forme deres Fremtid paa en god og tryk Maade.

Vær derfor lige saa fornuftig og moderne indstillet som de fleste af os her paa Sudero og mød op ved fremtidige Valg og stem socialdemokratisk!

W.

Jørðin á vetri.

Veltir.

Ein partur av tí avfalli, sum kemur niður, setur i jørðina og rennur avstað aftur gjøgnum tað leysa jarðarlagið og eftir teirri føstu helluni gjøgnum ræsir, ið vatnið gjøgnum tíðirnar hevur máað sær gjøgnum opnari lindir i jørðini. Hesar vatnræsir og tær av teimum opnaru lindunum, sum liggja nóg ovarlaga, órógva og beina vit fyri, tá vit velja ta náttúrligu jørðina upp. Vatnið »brýtur« seg tí upp undan og ger skaða. Tí noyðast vit at gera aðrar vatnræsir i staðin fyri tær, vit beina fyri, vit megu gera veitur (rennur).

Hartil kemur, at tann náttúrliga vatnveitingin er ikki nóg mikið til okkara brúk. Har botnurin er ójavnur verða mangar vatnræsurnar bendar og langt upp undir svørðin, so tær elva flotvatn. Mangastaðni i Føroyum er tann fasti hellubotnurin undir jørð i fjallasíðum um kjallatur, sjálvt um einki sæst til tað omaná. Grava vit eina veit oman og niðan, siggja vit, at hellan skjýtur við einum longri ella styttri stykki ímillum tvørreyggir upp undir svorin. Og vit kenna til, at undir hesum ryggjunum er altíð »svikligt«, vátligt — av tí at hellan bendir vatnræsurnar ov mikið upp.

A slættlendi verður hetta vatnið vanligu standandi stilt, sum ein tjørn i jørðini. Av tí, at vatnið i sovordnari jørð ikki rennur til nakan mun, hevur tað heldur ikki máað sær stórt av vatnræsurnum i moldini gjøgnum tíðirnar. Sovordin jørð er tí sera tótt og seinfor fyri vatn at seta ígjøgnum.

Nú fata vit hvussu nógv góðar ervaveitir (aður umskriðar) hava at tyða. Tær taka ikki bert flotvatnið, men — um tær eru góðar, og settar so tær renna væl tómar — eisini alt tað botnvatn, ið kemur frá landinum uppi yvir so langt niður, tær røkka. Men fyri hesum vatni eru ervaveitir ikki nóg mikið. Vit skulu siggja meir um hetta i næsta blað, har vit skulu kanna eftir hinum botnvatninum, uppspringinum.

H. J. J.

Føroya samvirkandi neytatrygging

hevur ársaðalfund 21. februar kl. 21 hjá djórælækninum.

Stjórni.

Bókmentir.

Eftir: William Heinesen.

Heðin Brú: Fastatøkur, Vørðin 1936.

Hetta er onnur bókin, ið Heðin Brú hevur avrikað. Tann fyrsta, »Lognbrá«, kom fyrri nokrum árum síðani, men umframt hesar báðar bókurnar hevur H. B. skrivað fleiri smærri tiltøk, skitsir og novellir, sum vit kenna frá »Vardannum«. Hann er mállistamaður við líl, og hann er ein maður sum uppfatar sterki og vakði, ein maður ið livir við ollum nervum og er forur fyri at seta tað, hann gjøgnumlivir, listarlíga sterkt i orð. Vit hava ongan sum hann.

Tað eru tvinnar tilgongdir i »Fastatøkum«. Onnur er um ungmenntið Høgna — hann, hvørs barnaár eru lýst i »Lognbrá« — hin er um lívið umborð i eini fiskislupp. Hesar báðir træðirir renna stundum síð um síð og flættast stundum saman. Hovundin hevur sjálvur verið á skipsdekk. Teir lesarar, ið hava kunna leika her, munnu ivaleyst finna stuttleika i at lesa um sjólvívið og kenna tað aftur.

Fyri okkum heimatólk er tað eitt upplivilt at fáa at vita um hetta harða og friska, men eisini ofta bonska og og neyðarsliga lívið, sum dastið av Føroya synum noyðist at balast i. Hetta lívið er kríggj. Við hvørt er tað tann sami dæmur yvir hesum frásagnum, sum yvir kríggjssingum t. d. hjá Erik Maria Remarque i »VOM WESTEN NICHTS NEUES« — ein lítill fjöld av mannfolkalívinum á lítum øki, aloftast i bardaga móti einseminum og keðseminum, men eisini av og á i bardaga fyri lívinum móti skaðilgari fíggingum. Væl eru ikki kanónur og giftgass umborð á »Rúðuni«, men kortini vápn, ið av og á eru líka drápsfor — natúrán i sínari vreiði.

Hetta, sum hann sjálvur hevur gjøgnumlivið, áttuvegur hann okkum við góðum handalag, sum ein rættur frásøgumaður. Tað eru einföld menniskju, hann sýnir okkum, men tey eru lýst so gláðan og so góðlúðandi. Hovundurin dugur at taka upp rætt tær smáhendingarnar, sum gæta teir livandi og náttúrlig fyri okkum. Leingi verða vit at minnst Harald, henda breiða, ráðarika, men tó hugsandi og rættvísa skiparin, tann religiøsa vælamannin Torkil, tann góðlúðandi flennibítan Lilla Páll, og so Skúv, »rúkkuna« umborð, henda einoygda knevill, sum tolin suffar og lær undir síni byrðu. Hann er eitt góðmenni, men kortini fyri ein part skelnur. So livandi er hann lýstur, at tú heldur teg hava hitt hann, hoyrt hann tosa og sæð hetta gamla niðurfrikomma kallsspjæðið við sínum barda andlíti — eitt satt menniskjandlit.

Men fram um alt minnst vit sjálvt lívið umborð, sjálva manningina tikin sum heild. Tað er ein psykologisk vera fyri seg, bundin saman av teim lógum, ið felags kor áseta. H. B.

sýnir okkum lyndið i hesari manning: Ná kát og fús, nú trútin og smásár, mangan eisini ill og herð. Hvos einsætur av skipsmonnunum er lagdur undir felagsskapsins vald og harðræði, antin tað er deilan og bardagi innanborða, ella tað er nógur fiskur, so hvør maður fyllist av nervosum arbeidshugi, ella heimlangtan ríður i øll hjørtu, ella óveðrið noyðir teir til at nýta ta ytarstu meg, alla tíðina kennur lesarin, at hesum slepst ikki undan, rætt so er tað, og rætt so má tað vera. Av og á uppliva vit ta hábornu menniskjalligu samkensluna, tað næstan erotisk fina vinarlívið, felags fongfrøi, felags heimlangtan, felags gleði yvir at siggja heimastrendurnar aftur.

»Skipið kemur inn undir og heldur suður við Kallsoynni eystanfyri. Málan hoyrist til rituna i Kósini. Lundu og stórfuglur baksast á sjónum, fer við sjógv á baki undan skipinum, skínast aftur við sær og stingur seg undir. Tosið minkar burtur og hvort stendur i sínum lagi og hyggur upp á land. Nú kemur bygdin undan, grønur bœur, húsavean og bleikjur.

Lurtið, lurtið, sigur ein av monnunum og teir toygja seg inn ímóti. Já, har gól ein hani, tað hoyrdist skiliga. Teir læa hvor uppá annan og verða standandi hvírir.»

Hetta er eisini eitt gott dømi um H. B.'s skrivingarlag, stutt og sáttligt, sum tað er. Her nýtast ikki nógv orð, men vit vera drigin við og kenna so sterkt tað, ið hendir i lotuni. Frálíkar eru hesar lýsingar av felagsandanum i manningini, bæði i illum og góðum. Manningin er ein lítill mannaheimur fyri seg.

Persónliga hevði eg viljað, at H. B. alla tíðina hevði hildið seg til at skrivað um hesa manning og um lívið umborð i »Rúðuni«, tað er ivaleyst tilfar til eina skaldsøgu, og tað er ríkt og djúpt tilfær. Hogni, tann ungi bóndasonurin frá Hórisvík, átti her bert at verið ein millum hinar; tað er hann eisini fyri ein part; hann glíður inn i heildina, men aðrenn vit vita av, stígur hann fram um hinar, og frásognin snýr sær mest um hann.

Hogni er meira fjølbroyttur enn felagar hans umborð, finnur seg aldri væl, fullur av óró. Hann lær, eingin veit hví; hann klívur orindaleysur upp i erva, hann er argingarsamur, tungsintur, ójavnur, men eisini fullur av nervum. Tað er i ollum hesum nógv avgjört rætt og hugtakandi. Øll hansara framferð er so vorðin av tí, hann er »kunstnar«, ein unglíngi, sum livir heitast i dreymi og langtan, og sum sær alt við heilt órøvis eygum enn hini. Menniskju av slíkum tilfari verða vanligu röt-

leys i heiminum, rættliga tak, fastatøkur, tá tey ivaleyst sjáldan á lívinum, men tey leingjast eftir at fáa tað. Og Hognasar lívsmál er eisini rætt hetta at fáa fastatøkur á lívinum; tað liggur altíð fremst i honum, og tað er hetta, ið hevur givið bókin navn. Tí endans tykist tað so, sum hann hevur vunnið fram á mál, men lesarin kennir tað ótrúligt — trúligari hevði tað verið, um Hogni alsamt hevði verið tann frágjordi leitarin og droymarin.

Lesarin er yvirhoyrd ráðavillur i, hvat hann skal halda um henda mannin. Við hvørt eru vit i parti við honum, viðhvørt leggja vit einki i hann, aftur viðhvørt eru vit spent eftir at fáa at vita hvat, ið nú hendir honum, enn meira spent vera vit, tá hann alt i einum tekur og trúlovar seg við Elini, einari fátækragentu við daprari og óeydnisligari fortíð. Og rættliga álspeit vera vit seinri, tá vinkona hansara frá barnaárunum, tann vakra, men lúnta Gunnvá, aftur fer at nærka seg honum og geva sín tókka til hansara til kennar. Eina løtu halda vit, hann beitir hana frá sær, vit gleða okkum næstan til tað, tí vit halda, hon hevur gott av tí, sum hon bar seg at ímóti honum (síðst i »Lognbrá«); men so at endanum tekur hann hana og svíkur Elna.

Hogni líkist burtur úr hinum persónunum i bókin i hesum, at hann kennist so bleiktrandi, hann er ikki hold og blóð sum hini. Sum barn (i »Lognbrá«) var hann ein stillur droymandi og hugaríkur smádrongur, sum lesarin var góður við. Her i »Fastatøkum« er hann vorðin vaksn — av navni men ikki av gagni. Men tað er nógv rætt og satt við honum. Hann kann stíga niður millum felagar sínar á skipinum og kenna og vera sum teir. Rímilig og trúlig er eisini hansara stundan eftir at fáa loyst seg frá hesum, altíð at liva i fantasíunum, og trúligt er eisini, at allar sovordnarnar royndir miseydnast fyri honum. Men hann er blivin meiri ein hugsaður enn ein upplivaður maður. Hann er verunligt yvirbragd, men spjæðist kortini sundur fyri eygum okkara, sum ein hamferðssjón. Vit halda tað ikki vera rættliga álvara, tá bókin endar i ollum góðum, meðan Hogni fær fæðirins festi og giftist við Gunnvá. Nei, heldur er hann sum nykurin i gomlu »Nykurs visu«, har tað stendur:

Nykurin leyp i vatnið kátur, hálvur maður og hálvur bátur.

Soleiðis má eisini tann svikna gentan Elin halda hann vera. Sjálf situr hon eftir á jarðarriki og i verðini, avgjört sonn, sum hon er, hóast hon er teknað við fáum strikum — ein menniskja, ið hevur okkara tókka. Og har siglir eisini »Rúðuna« við sínari manning av slitmerktum menniskjum, livandi, stríðandi, áhaldandi, syngjandi og bannandi — tey, hann hevur lært okkum at skilja og vera góð við.